

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Mladina strada

V zadnjih dneh smo slišali zelo mnogo besed o položaju naše mladine — predvsem srednješolske in akademske. Vse časopise, predvsem režimsko, je bilo polno ugotovitev, da mladina strada in uničuje tako z borbo za kruh velik del svojih mladostnih sil in zmožnosti. Prosvetna oblast je celo sklenila organizirati dijaške kuhinje — vsaj glas je šel po »vsej deželi« o tem.

K vsemu temu bi radi povedali nekaj misli, ki jih prav za prav misimo mogli nikjer najti in slišati, pa je vendar zelo potrebno, da jih ugotovimo in poudarimo.

Ljudje, ki so odločali o slovenskem položaju v marsikaterem oziru, pa naj so to pripadniki te ali one meščanske politične ali svetovnonazorske skupnosti, so se šele danes spomnili, da mladina strada. Mladina — vsi tisti, ki smo rasli in se borili z življenjem vsa ta leta — z grenkim nasmeškom sprejema te ugotovitve in priznanja, ki so jim dnevni časopisi dodali zven sentimentalnega socialnega čuta. Desetletja, leto za letom se je mladina obračala preko svojih lastnih podporin organizacij na denarne mogotce in dokazovala, da strada, da študira in se za življenje pripravlja v brezupnih razmerah, da uničuje svoje telesne in duhovne sile v borbi za skorjico kruha — vendar je bilo vse zaman. Najrazličnejše bolezni — predvsem pa zvesta spremljevalka gladi, jetika, so se bohotno širile med mladino in mnogi so legali v dobi, ko so bili polni elana in volje do dela, v grob. Leto za letom, desetletja so na vse strani v tisočih romale prošnje, vračali so se pa redki dinarčki kot odgovor na nje. Slovenska mladina more brez zadrege prešteti svoje mecene na prste na roki!

Tragičen položaj, v katerem se nahaja slovenska mladina, ki je po večini od doma slabo situirana, bomo šele pravilno dojel in spoznali, če odgrnemo nekoliko zastor v brezvestno spekulativno računanje z mladino in v izrabljanje mladine v najrazličnejše, večinoma politične namene!

Ce bi pregledali strukturo naše slovenske srednješolske in akademske mladine, bomo spoznali takoj pomembno dejstvo: večino našega inteligenčnega naraščaja namreč tvorijo otroci malih ljudi, kamor štejem predvsem delavca, kmeta, nameščenca in uradnika. To so sloji, ki imajo številčno na Slovenskem še največje družine, ki so pa tudi najslabše situirani in jih je posebno zadnja kriza in nova svetovna vojna vihra gospodarsko najbolj prizadela. Edina »dota« v nekem smislu, ki jo morejo ti sloji nuditi svojim otrokom, je študij in učenje te ali one stroke. Iz teh slojev se danes rekrutira večina študirajoče mladine v srednjih in strokovnih šolah in na univerzi, pa tudi največ mladih delavcev in vajencev. In položaj enega ali drugega je v glavnem približno enak — kakor sem že dejal — zelo slabo situirani mladi ljudje.

In prav s to mladino in njeno stisko so računali vsi, ki so rabili v svoje predvsem politično strankarske in svetovnonazorske namene ljudi. Začela se je brezvestna spekulacija z mladino, predvsem s srednješolsko in akademsko mladino. Vse meščanske stranke so jo izrabljale v svoje cilje, s hrano, podporami, obloko, obnavljanjem in s podobnim so vsi, ki so se kdaj koli bavili s politiko in se v svojih avantu-

JSZ stopa na vodilno mesto med slovenskim delavstvom

(Ugotovitve širše seje načelstva JSZ v nedeljo 13. oktobra 1940.)

V nedeljo 13. oktobra se je vršila v Ljubljani širša seja načelstva JSZ. Seja ima zaradi važnih dogodkov v zadnjem času velik pomen za našo JSZ.

Delavsko življenje pretresa toliko važnih sprememb, da delavstvo tega ne more samo molče sprejeti, temveč hoče k temu zavzeti svoje stališče in se boriti za boljše ureditev razmer. Delavstvo danes bolj kot kdaj kolipotrebuje skupnosti in zavednosti, ker stoji pred velikimi nalogami.

Meščanska demokracija se danes razkaja in na delu so sile, ki razkajajo tudi delavsko življenje in hočejo napraviti delavstvo mrtvo in brezbržno do važnih dogodkov ter mu vsiliti svojo voljo. Dolžnost organiziranega delavstva je, da se z vso silo bori proti razkajanju delavskega življenja in razredno zavednega delavskega gibanja.

Naša JSZ v teh časih krepko dela za dobro slovenskega delavstva in v njenih vrstah vlada zdravo življenje. JSZ vztraja na tem, da delavske ustanove, ki jih vzdržuje delavstvo samo, dobi spet to delavstvo v svoje roke in jih samo upravlja, kakor se to za delavstvo spodobi in ustreza delavskim koristim. Delavske ustanove danes ne služijo svojemu namenu in jih vodijo ljudje, ki niso nikakoli prijatelji delavske borbe. Zato tudi toliko časa, dokler se to vprašanje ne uredi, JSZ s temi ustanovami ne bo sodelovala.

Letos se bo v Ljubljani vršila strokovna šola za naše funkcionarje, kakor je bilo to lansko leto. Izdelali bomo koristen program, ki bo ustrežal sedanjim razmeram in delavski izobrazbi.

Gospodarski položaj naše JSZ ni ravno rožnat in ga moramo izboljšati. Vzrok temu je velika podražitev tiska in celotnega upravnega aparata, kar močno vpliva na finančno stran organizacije. Vse skupine naj uredi

rah spuščali tudi v politično areno, kupovali glasove mladih ljudi in jih tlačili v bitni pravici vsakega posameznika, v duhovni svobodi. Kdor koli se je uprl in se ni hotel ukloniti knuti politične stranke, je bil vržen na cesto in v »sveti jezi« so vpili za njim: »Pogini, pes nehvaležen in nepokoren!« Poznan mi je primer, ko je neko akademsko podporno društvo, ki je skrbelo za katoliške akademike, prejelo kot odgovor na svojo prošnjo za denarno podporo od nekega gospoda župnika odgovor, opremljen s tako ostudnimi klevetami in obdolžitvami, da nismo mogli verjeti, da je mogoče, da inteligent in celo katoliški duhovnik zmore toliko slabega. Znan mi je ta primer, kdo drugi bi mogel povedati tudi kaj drugega šel? Zakaj vse to? Skupina akademikov, ki je bila izvoljena od članov društva (ki so tisti, ki so prejeli kedaj kakšno podporo!) v odbor, se ni pustila izrabljati in si omejevali svoje osebne in duhovne svobode.

To je samo del tragike, v katero so danes prignale slovensko mladino, v

svoje gospodarstvo in skrbno pazijo na redno plačevanje članarine, kajti le gospodarsko zdrava organizacija lahko dela z vso silo. Odvisni smo samo sami od sebe in od žuljev svojih rok. Vsak delavec mora imeti poravnane svoje obveznosti do strokovne organizacije. Delavstvu se odtegujejo prispevki za del. zbornico, OUZD, bednostni fond — in pogosto se ta denar uporablja v škodo organiziranega delavstva. Zato mora imeti vsak delavec toliko ponosa, da članarino organizaciji plača brez opomina in se zaveda, da s tem vzdržuje še edino ustanovo, ki je popolnoma njegova in mu največ koristi.

Vedno huje posega v delavsko življenje stalno naraščajoča draginja. Širša seja je ugotovila, da so potrebni proti draginji odločni ukrepi. Doslej žal še ni bilo storjeno ničesar plodovitega. Vsi ukrepi in uredbe so prihajale prepozno in so bili v glavnem brezuspešni. Zdaj lovimo le še male navijalce cen, medtem ko so veliki špekulanti svoje delo že opravili. Zato je danes prva skrb, kako začeti borbo za znižanje cen. Delavstvo zahteva, da oblast zato napravi odločne ukrepe, ne glede na razne pomisleke in predsodke. Danes je življenje stotisočev slovenskih delovnih ljudi največja zadeva, kakor pa kakršni koli obziri do načela spoštovanja zasebne lastnine bogatih špekulantov in prekupcev.

Izšlo so nove minimalne mezde. Veliko je delavstva, ki danes teh mezd ne dosega. Centrala ima veliko dela z uveljavljanjem teh mezd in mezdna gibanja so zelo številna. Delavstvo mora ravno zaradi tega ustvariti še močnejšo organizacijo ter se ne sme zanašati na pomoč od zgoraj, če hoče, da ohrani dosedanje razlike v mezdah in da minimalne mezde ne bodo postale maksimalne. Nove mezde je treba prilagoditi akordnim postavkam in dosedanjim razlikam. Urediti je treba tu-

di vprašanje draginjskih doklad. Večina podjetij hoče rešiti vprašanje tako, da draginjske doklade spreminja v urne mezde in na ta način zadosti zakonom. Le organizirano delavstvo bo lahko uredilo novo mezдно razmerje in ohranilo višje mezde. Močna delavska skupnost je edino poročstvo urejenih razmer.

Nekatera podjetja hočejo zaradi tega, ker so morala povišati mezde, sedaj zmanjšati delovni čas ter delavstvo prisiliti na isto storitev, kot v polnem delovnem času. V nekem podjetju so ukinili akorde za ono delavstvo, ki zasluži po 400 din na teden, uvedli minimalno mezdo in zagrozili delavstvu z odpustom, če ne doseže prejšnje akordne storitve. Ta dva poskusa nazorno kažejo, kakšnih zviti in nesramnih sredstev se poslužuje velekapital za izrabljanje delavstva, poleg tega pa sta resen opomin delavstvu, da mora biti danes bolj kot kdaj koli pripravljeno na borbo.

Delodajalci tudi pritiskajo na oblast, da zniža nove minimalne mezde, češ da preveč obremenjujejo gospodarstvo. Ugotavljamo, da tudi nove minimalne mezde ne ustrezajo visoki draginji, še celo pa niso zadostne za dostojno preživljanje delavskih družin, ki padajo v vedno hujšo bedo in lakoto.

Širše načelstvo JSZ je razen teh zahtev obravnavalo še vsa druga pereča organizacijska in delavska sindikalna vprašanja. Predvsem je pa ugotovilo, da JSZ po svojem uspešnem delu in borbi ter emocijski vsega včlanjenega delavstva stopa na prvo mesto med delavskimi organizacijami v Sloveniji. Sklenilo je, da še poveča napore in borbo za čim popolnejše uveljavljanje delavske volje v gospodarstvu in vsem javnem življenju Slovenije.

Tovariši, pridobivajte oglase za »Delavsko pravico«!

je treba gospodarski in socialni nivo našega delavca, kmeta, nameščenca in uradnika, skratka malega človeka, pa se bodo začele zdraviti tudi rane, ki so začele na našem narodnem telesu na vseh koncih in krajih zevati.

Mladina je brez dvoma vrednota, ki mora z njo vsakdo, ki mu je dobro in bodočnost naroda in družbe pri srcu, računati in jo upoštevati. Za njo je zato treba poskrbeti tako, da bo pomoč in skrb resnično efektivna in uspešna. Vsekakor je treba od načrtov in zamišljati preiti čim prej k dejanjem. Če tisti, ki so sprožili problem »mladine«, ki strada, morejo, da bodo ostale njihove besede in ugotovitve le prazne besede in sentimentalne ugotovitve, morajo na dan tudi z dejanji. Od priznavanja problema se je treba pomakniti k njegovemu reševanju. Ukrepi, ki pa bodo storjeni, pa naj ne hodijo po stari in nezdravi poti, predvsem ne smejo biti novo sredstvo v rokah nekaterih za stare metode in navade, temveč resnična pomoč vsem mladim ljudem, ki so pomoči, izdatne pomoči potrebni!

Musek K. Vitko.

Strokovna poročila —

Nove minimalne mezde

V »Pravici« od 5. t. m. smo objavili nove minimalne mezde, nismo pa navedli, katere stroke spadajo pod A, B in C.

Pod A, kjer je minimalna mezda v industriji, ne glede, kje se nahaja, ter v obrti v krajih z nad 5000 prebivalci, 5,50 din, za mladoletne pa 4,25 din — spadajo sledeče stroke:

Rudarstvo; lomljenje kamnja in kopanje zemlje; predelovanje in obdelovanje kamnja, z izjemo izdelovanja mlinskih kamnov in brusov, brušenja in struženja kamnja in izdelovanja blaga iz skrilovca; kovinska stroka; stroke strojev in železnih konstrukcij, strelnega orožja ter fizikalnih in kirurških instrumentov; stroke kemičnih izdelkov in farmacevtskih preparatov, izdelovanje barv, predelovanje katrana in smole; stroka razstreliv in vžigalic, z izjemo izdelovanja razstreliv in smodnika; stroka olj in masčob; centrale za proizvodnjo sile in za preskrbo z vodo; izdelovanje blaga iz gume in njenih nadomestkov; pivovarne in izdelovanje slada, kvasa in spirita; gradnja železnic, cest in vodnih zgradb; gradnje nad zemljo; grafična stroka, z izjemo knjigoveštva; dimnikarstvo; desinfekcija stanovanj, pohištva in obleke; pogrebni zavodi; kinematografi.

Kjer pa navedena dela vrši obrtno podjetje, je v kraju z manj kot 5000 prebivalci, minimalna mezda 5 din, za mladoletne pa 3,75 din.

Pod B, kjer je minimalna mezda v industriji ter v obrti v krajih z nad 5000 prebivalci 4,75 din, za mladoletne pa 3,75 din, spadajo sledeče stroke:

Zasebni promet (osebni in blagovni prevoz ter pomožni prometni obrti), z izjemo oseb, ki opravljajo živino; izdelovanje mlinskih kamnov in brusov, brušenje in struženje kamnja ter izdelovanje blaga iz skrilovca; predelovanje zemlje; izdelovanje in popraviljanje glasbenih instrumentov; gradnja prevoznih sredstev; tekstilna stroka; papirna stroka (izdelovanje in predelovanje papirja in kartona); izdelovanje usnja, z izjemo samostojnega drobljenja in mletja drevesne skorje; predelovanje usnja in njegovih nadomestkov; gozdno-žagarska stroka; predelovanje lesa, z izjemo struženja lesa (izdelovanje drobnega in galanterijskega blaga deščic za ščetke, pripravljanje strgarskega lesa in pod. ter izdelovanje igračk, palic in pod. predmetov) ter z izjemo izdelovanja upognjenega pohištva, ležalnih in vrtnih stolov in podobnih množinskih predmetov; izdelovanje ščetk in pletenega blaga; predelovanje kosti, rogov, celuloida itd.; živilska stroka (hrana, jestvine, pijače), z izjemo pivovarn, tovarn spirita in kvasa; konfekcija moške in ženske obleke; krznarstvo; čiščenje in barvanje obleke in perila; snaženje perila; zavodi za snaženje stanovanj in pohištva od prahu, za shranjevanje preprog in po-

hištva, za izposojanje predmetov; knjigoveštvo; trgovina; denarni in zavarovalni zavodi ter samostojne pisarne.

V obrti je pod B minimalna mezda 4,50 din, za mladoletne pa 3,50 din.

Pod C, kjer je min. mezda v industriji ter obrti v krajih z nad 5000 prebivalci 4 din, za mladoletnike pa 3 din, spadajo:

Gojenje perutnine, vrtnarstvo, samostojno drobljenje in mletje drevesne skorje; struženje lesa (izdelovanje drobnega in galanterijskega blaga, deščic za ščetke, pripravljanje strgarskega lesa in podobno ter izdelovanje igračk, palic in sl.) ter izdel. upognjenega pohištva, ležalnih in vrtnih stolov in podobnih množinskih predmetov; gostinstvo (gostilne, kavarne, krčme); oblačilna stroka in čiščenje, z izjemo strok navedenih v (2.) odstavku tega člena; higijena (zdravilišča, kopališča, brivci itd.)

V obrti je pod C minimalna mezda 3,75 din, za mladoletne pa 3.— din.

Te mezde so stopile v veljavo dne 1. oktobra 1940.

Nove plače v stavbinski stroki

Dne 11. oktobra je razsodišče, ki mu je predsedoval inspektor dela ing. Baraga, razsodilo v sporu med delavci in delodajalci stavbne stroke. Na drugi poravnalni razpravi je ostalo sporno: povišek plač delavcem v I. razredu, povišek za dela, ki so jih podjetniki prevzeli od države, in kdaj stopijo poviški v veljavo.

Razsodišče je odločilo, da veljajo poviški tudi za državna dela, kot je zahtevalo delavsko zastopstvo. Za plače delavcev v I. razredu je delavstvo zahtevalo 6.— din, delodajalci so nudili 5,50 din, razsodišče je določilo 5,75 din. Zvišanje plač je delavsko zastopstvo zahtevalo, da stopi v veljavo s 1. oktobrom, delodajalci so bili za 18. oktober, razsodišče je odločilo 11. oktobra.

Sedaj so v stavbinski kolektivni pogodbi samo trije razredi, ki obsegajo sledeče kraje:

I. razred: Ljubljana, Maribor, Kranj, Jesenice, Javornik, Celje, Trbovlje, Bled, Stražišče pri Kranju in vsi kraji z nad 5000 prebivalci.

II. razred: Kamnik, Lesce, Radovljica, Trzin, Novo mesto, Sevnica, Kočevje, Rog. Slatina, Litija, Tezno, Studenci, Pobrežje, Košaki, Vrhnika, Rajhenburg, Ptuj z ožjo okolico, občine Jezica, St. Vid n. Lj., D. M. v Polju, Dobrunje, Rudnik in stavbna dela industrije v celjskem, dravogradskem, gornjegrajskem, kamniškem, konjiškem, laškem, litijem (levi breg Save), mariborskem (levi in desni breg), ljubljanskem, radovljiškem, slovenjegrajskem, škofjeloškem (spodnji del) okraju ter v krajih Brežice, Krško, Litija.

III. razred: Vsi ostali okraji in kraji.

V teh razredih velja sledeča plača:

I. razred: pomožni delavci nad 18

Jarški tekstilci bodo nadaljevali borbo za svoje pravice

Ob zadnjem mezdnem gibanju so delavci v podjetju »Induplat« v Jaršah zahtevali povišek 1 din na urne mezde. Podjetje je vezano na sklep Zveze tekstilnih industrijcev, dal je polovico, t. j. 0,50 din na uro. Delavstvo pa je sporočilo podjetju, da vztraja na svoji zahtevi, ker je pač draginja močno rastla, da se s poviškom 0,50 din na uro ne more zadovoljiti. V tem času pa smo dobili še novo odredbo o minimalnih mezdah. S to odredbo so se najnižje mezde, katere z dokladami vred niso dosegle minimalne mezde, morale avtomatično zvišati na 4,75 din.

Ker bi v tem primeru med nižjimi in ostalimi mezdami ne bilo pravega razmerja, je JSZ predlagala podjetju prekatégorizacijo vseh mezd navzgor. S to prekatégorizacijo bi bila obenem tudi konsumirana zahteva delavcev po še ostalem povišku, katerega je podjetje prej odklonilo.

Podjetje je v tem pogledu izjavilo, da bi končno na predlagano rešitev pristalo, samo da ji to odobri zveza tekstilnih delodajalcev. Ta je pa seveda to odklonila.

V nedeljo 13. oktobra se je zaradi

tega, da se delavstvu pojasni dejanski stan, vršilo v Jaršah delavsko zborovanje, na katerem so delavci soglasno ugotovili, da pri svoji zahtevi brez-pogojno vztrajajo.

Zborovanje je bilo izredno dobro obiskano. Nad 350 delavcev in delavk je dalo popolno zaupnico delu svojih zaupnikov in strokovne organizacije JSZ. Spomenica, ki je bila sprejeta in predložena po vodstvu delavskih obr. zaupnikov podjetju, se glasi:

Delavstvo podjetja Induplat d. d., Jarše, zbrano na zborovanju 13. oktobra 1940, je po zaslišanju poročil predstavnikov svojih strokovnih organizacij glede meznega gibanja, soglasno sklenilo predložiti podjetju naslednjo spomenico:

1. Vstrajamo na predlogu za zvišanje plač in ureditvi meznega sestava, kakor je bilo to dogovorjeno s predstavnikom JSZ in sporočeno Zvezi tekstilnih delodajalcev za Slovenijo.

2. Zahtevamo, da se sedanje kakor tudi nove draginjske doklade, vključijo v urne mezde v smislu dogovora z zastopnikom podjetja.

3. V kolikor bi podjetje smatralo za potrebno izvršiti diferenciacijo urnih mezd za posamezne kategorije navzgor, smo pripravljeni po svojih zastopnikih na tozadavne razgovore.

4. Delavstvo se čudi, kako more Zveza industrijcev tekstilne stroke za Slovenijo odkloniti predlog, na katerega je podjetje v načelu pristalo.

Ker je ugledno podjetje v načelu na naše zahteve pristalo in uvideva naš položaj, smo prepričani, da bo storilo vse, da se zadeva reši v prilog zaposlenega delavstva.

let 5,75 din, kvalificirani delavci do 1 leta prakse 6,50 din, kvalificirani delavci po 12 mesecih prakse 7,50 din.

II. razred: 5,25, 6.—, 7.— din.

III. razred: 5.—, 5,50, 6,25 din.

Za mladoletne pod 18 let stare delavce v I. razredu 4,25 din, v II. razredu 4.— din, v III. razredu 3,75 din.

Ker gradbeni delodajalci niso hoteli pristati na zvišanje plač gradbenemu delavstvu, — je delavska delegacija zaprosila oblast, da ona razsodi in določi višino novih plač za to delavstvo. Da bi o tem obvestile delavstvo, so se strokovne organizacije dogovorile, da skličejo za soboto 12. oktobra večje zborovanje gradbenega delavstva, na katerem se bo položaj in potek pogajanj delavstvu pojasnil. V to svrhu se sklenili izdati primeren letak. Besedilo za ta letak je sestavila ZZZ. Ko so koncept tega letaka predložili v podpis JSZ in NSZ, sta obe ta podpis odklonili in to zaradi tega, ker vsebina v nobenem primeru ni odgovarjala. V najtežjem trenutku, ko se gradbeno delavstvo bori za pravičnejše delovne pogoje — je ZZZ mnenja, da mora obravnnavati z marksizmom, namesto, da bi se borili proti pravemu sovražniku — delodajalcem. Tak način obravnave v delavskih vrstah samo slabi udarno moč in skupnost delavstva in daje delodajalcem v roke orožje, da se čutijo še bolj močni.

JSZ je nato sporočila tajniku ZZZ, da letak s tako vsebino ne podpisuje. Reklo se nam je, naj sestavimo nov tekst, kar se je tudi zgodilo. Ta novi

letak je JSZ skupno z NSZ podpisala. Kljub temu pa je ZZZ dala v tisk letak z vsebino, s katero se JSZ, pa tudi NSZ nista strinjali. Izgovor, da je na to pristal tov. Ogrin, na stvari za JSZ nič ne spremeni. Ako centrala nekaj odkloni, ima zato svoje razloge, ki jih bo znala vsak čas in povsod zagovarjati. Kar se je zgodilo s tovaršem Ogrinom, je izigravanje in zavažanje.

Pribijamo: Kaj takega si do danes v delavskih vrstah še ni nihče dovolil. Toliko čuta poštenja je še vedno bilo, da se ni izrabljalo podpisov. ZZZ je sedaj s tem prelomila. Ona morda misli, da

lahko stori kar hoče. Taki dogodki kažejo samo, kako globoko smo padli in kako malo resnosti, odgovornosti in poštenja je v navedenih vrstah.

JSZ pa bo tudi v bodoče gledala, da bo borba in delo na zboljšanju položaja našega delavstva vodena na dostojni višini in z vso potrebno resnobo. Demagogija se maščuje povsod pa naj jo uporabljajo rdeči, zeleni ali kateri koli bratci. Skoda je le v tem, da ubogo delavstvo potem nosi posledice take brezvestnosti in zanjo trpi.

Naše mladinsko vprašanje

I.

Pravkar brskam počasi po starem arhivu JSZ in se srečujem s starimi borci in pionirji krščanske socialističnega gibanja. Koliko znancev, koliko ljudi, ki so ostali v ozadju, pa so bili vendar zvesti gibanju in mu darovali vse svoje moči. Krek, Gostinčar, Rutar, Burkeljc, dr. Puntar, dr. A. Ušeničnik in še mnogo drugih, sem srečal najpogostejše v prvih letih našega gibanja. Potem pride čas, ko je šlo skozi šolo krščansko socialističnega gibanja nešteto ljudi, ki na vseh straneh danes ustvarjajo in oblikujejo slovensko življenje. To je tudi čas mladinskega prebujanja, udejstvovanja in uveljavljanja. Srečal sem jih silno mnogo mladih, skoraj vse, ki danes v slovenskem življenju pomenijo delovne ljudi. Kocbek, Jeršič, Miško Kranjec, Niko Kuret, Viktor Smolej, Vilfan, Vital Vodusek, dr. St. Cajnkar, Jože Zemljak, Etnin Bojc, T. Krošl, Langus, France Šmon, dr. P. Angelik Tominec, dr. p. Roman Tominec, p. Franc Ačko, Pitako, Marinček, pa še mnogi drugi... Na vse strani so šli v življenje, redki so, ki so ostali zvesti gibanju, — vendar lahko trdim mirno, da je bila

vsem tem mladim pot skozi krščansko socialistično gibanje le pomembna šola za delo in življenje.

V tem brskanju sem pa še srečal nekaj drugega, kar me mnogo bolj zanima. Spoznal sem se z vsemi poiskusi postaviti proletarsko mladino k delu v organizaciji in ji dati mesto udejstvovanja in dela, ki bi naj rodilo za celotno gibanje čim več pozitivnih uspehov. Krekova mladina, Mladinska zveza JSZ in Krščanska delavska mladina so glavne predstavnice tega hotenja in truda.

Letniki »Ognja«, »Iskrec«, »Vestnika KDM« in »Delavska mladina« in mnogo drugih publikacij, kakor »Cilji in pota Krekove mladine« in druge so izraz in dokaz truda, volje in dela, ki so ga vložili vsi ti mladi ljudje, ki so gradili mladinska gibanja v okviru krščanskega socializma, v izgraditev krščanskosocialističnega mladinskega gibanja.

In zanimivo je dejstvo, da je največji razmah doseglo mladinsko gibanje za dni Krekove mladine, ki je po mojem mnenju psihološko podoben slovenske proletarske mladine še najbolj spoznala in doimela. Mladinska zveza JSZ in Krščanska delavska mladina sta izraz pomanjkanja pravega stika z mladimi krščansko socialističnimi ljudmi in nosita s seboj vidne znake okostenelosti in majhne življenjske spo-

sobnosti. Kje so vzroki temu? Zdi se mi, da v dvojem: najprej sta zadnja dva poizkusa odmaknila precej od poti, ki jo je hodila Krekova mladina in prav zato psihološke strukture proletarske mladine sploh nista do dna spoznala; opaziti je pa mogoče še drugo znamenje odmikanja od poti mladih, kajti obema poizkusoma manjka odločnosti, jasnosti in udarnosti. Posebno odločnosti in udarnosti pa danes mladi ljudje in predvsem proletarci zahtevajo!

II.

Mnogo pišemo in razpravljamo o novem redu v novem času. Ne vem kolikookrat smo že ugotovili vsi, ki pišemo v »Delavsko pravico« in še drugi, da se novi red z neizprosno nujnostjo približuje. Vendar koliko smo storili praktičnega, da se na ta novi red pripravimo, da ga pomagamo izgraditi?

In med dolžnostmi, ki jih imamo do nastajanja in ustvarjanja novega reda je tudi dolžnost do proletarske mladine. V luči te dolžnosti se danes pred nami postavlja naše mladinsko vprašanje.

Zakaj so se vsi naši mladinski pokreti prav za prav ponesrečili? Zakaj na primer današnja »Krščanska delavska mladina« ne more razmakniti svojega dela tako, kakor bi ljudje okoli nje in mi vsi najbolj želeli? Vzrokov

je vsekakor mnogo, vendar je po mojem mnenju posebno pomemben vzrok morda celo nehoteno posnemanje meščanskih mladinskih gibanj, izneverjanje psihološki strukturi proletarske mladine.

Meščansko sprejemanje mladinskega problema je bilo vedno že bistveno nasprotno stremljenju in naporom proletarske mladine. Spomnim se samo sporov v meščanskih mladinskih gibanjih samih (na primer spor zaradi Akademikega Orla v orlovskem gibanju) ali pa ravno zagrizenega nasprotovanja Orla križarstvu in Krekovi mladini (posebno »Ognju«). Kje so vzroki, vsaj bistveni vzroki temu nasprotovanju? Gibanje slovenske kršč. socialistične mladine je imelo (predvsem Krekova mladina) tudi močan proletarski, torej razredni poudarek. To je popolnoma razumljivo, saj je prav razredna zavednost bistveni znak vsakega pravega proletarskega mladinskega gibanja in obenem tista ločilna črta, kjer se proletarska mladina razhaja z mladino meščanske miselnosti in čustvovanja.

In če so vsi naši mladinski mladinski poizkusi le ostali poizkusi in se niso obdržali in dobili trajne vrednosti, je bilo to le zato, ker so premalo ostajali zvesti svojemu osnovnemu programu — dvigati v mladem proletarcu proletarsko zavest, graditi v njem no-

Nomeščenci

Akcija nameščencev za zboljšanje svojega položaja

Z odredbo banske uprave v Ljubljani z dne 30. januarja 1940 so bile določene za nameščence minimalne plače in sicer za trgovske pomočnike 900 din, za ostale nameščence pa 1000 din mesečno.

Od januarja pa do danes so se pa življenjske razmere bistveno spremenile. Celo po podatkih Narodne banke znaša podražitev preko 41%, dejansko pa že več. Prav glede na to bistveno spremembo je bila vlada primorana, da je zvišala minimalne mezde pomožnega delavstva od 58% do 83%. V odstotkih je ta povišek visok, v primeru z dejanskim stanjem pa je prenizek. Povišek je visok v odstotkih samo zaradi tega, ker je bila prejšnja osnovna minimalna mezda prenizka in v nasprotju z dejanskim stanjem.

Vendar pa je zvišanje minimalne mezde za pomožna osebja v obrtnih in industrijskih obratih dalo podlago za zvišanje minimalnih mezd za nameščensko osebje. Po svojih strokovnih organizacijah je predlagalo banški upravi, da bi se sedanje minimalne mezde zvišale vsaj za 58%, in sicer: Za trgovske pomočnike 1500 din, za ostale nameščensko osebje pa 1600 din mesečno.

O tem predlogu je bila 12. oktobra anketa na banski upravi. Ankete so se udeležili tudi delodajalci po svojih zastopnikih. Na anketi sicer ni prišlo do enotnega stališča, ker so se delodajalci z vso odločnostjo uprli predlogom nameščencev. Vendar pa je anketa položaj v toliko razčistila, da ne bo potrebna še ena razprava. Ban bo v kratkem izdal nove minimalne mezde. Nameščenci pričakujejo, da bo ban osvojil v celoti njihov predlog, ki je zelo skromen.

Z odredbo o novih minimalnih mezdah pa se zdaleka ne bo rešeno eksistentno vprašanje nameščencev, že zaradi tega ne, ker niso cene življenjskim potrebščinam ustaljene. Draginja nenehoma narašča. Pa četudi bi bile cene ustaljene, ne bi bile predlagane minimalne mezde v skladu z obstoječimi cenami. Minimalne mezde imajo le namen, da zavro preveliko izkoriščanje nameščencev, ki je v nekaterih podjetjih že kar vnebovpijoče.

Da bi mogli nameščenci vzdržati sedanjo pezo draginje, so strokovne organizacije predlagale, da se naj uvedejo draginjske doklade in sicer približno v tolikih odstotkih kot na Hrvaškem. Nam se zdi, da ta predlog ni docela namestu. Razmere pri nas in na Hrvaškem so le nekoliko drugačne. Po našem bi morale biti draginjske doklade, če naj odgovarjajo sedanjemu stanju, drugače pojmovane. Deliti bi se morale v osnovne in družinske doklade. Osnovnih doklad bi bil deležen vsak nameščenec, družinskih doklad pa oženjeni.

Taka delitev je docela opravičljiva.

vega, razredno zavednega in borbena človeka, ki bo zmožen prevzeti vedno dolžnost ustvarjanja boljšega, pravičnejšega in potrebnam ljudskih mas odgovarjajočega reda. Takšne naloge pa zahtevajo vsestransko pripravljanje in delo. To ni samo študij strokovnih problemov, temveč v enaki meri študij gospodarskih, političnih, socialnih, narodnih, kulturnih in religioznih problemov; v enaki meri posvečevanje pozornosti fizični in duhovni vzgoji mladega slovenskega proletarca. Vsi dosežki poizkusi, posebno pa zadnji, so bili preveč enostranski in so pozabljali ob poudarjanju ene od nalog na vse druge, ki so enako važne, če ne celo pomembnejše in važnejše.

Ta so, po mojem opazovanju in v opazovanju pridobljenem mnenju glavnih vzroki neuspehov in tako majhnega zanimanja. Zato je propadla tudi »Delavska mladina«, čeprav smo bili dveh ali treh števil zelo veseli vsi. »Ogenj« je žel toliko zanimanja in tudi nasprotovanja prav zato, ker se je nalogam resničnega slovenskega proletarskega lista najboljše približal. Meščanstvo mu je pač nasprotovalo in ga skušalo prikazati kot ne vem kako nevaren pojav, ker je bila vsaka številka žgoča obtožba meščanske miselnosti posebnih med slovenskimi političnimi kataloni. Nočem pa seveda trditi, da so omenjeni vzroki za neuspehe in nasprotovanja edini.

Nameščenske plače že pred nastalo draginjo niso bile družinske plače. V bistvu so odgovarjale le plačam samcev. Draginja je pa to razmerje še veliko bolj poglobila. Nastaja prav resno vprašanje: Ali je naše gospodarsko in narodno življenje toliko na višku, da bo prevzelo tudi ono del bremena, ki jih imajo družine. Seveda bremena samo v toliko, da dajo družinam na razpolago več sredstev. Ali pa bodo morali poročeni izvajati iz splošnega položaja in zadržanja posledice. To je, pričeti se bo moralo sistematično in resno gibanje, da imej vsaka družina samo toliko otrok, kolikor jih more pošteno vzdržati. Rajši nobenega otroka, kot tako življenje, ka-

kršnega mora voditi večina družin. Taka je realnost, vse drugo je čisto navadno frazarjenje.

Merilo, kako se naj uredi plače nameščencev, bi morale dajati predvsem socialne ustanove, načelu jim Delavska zbornica.

Vse socialne ustanove so več ali manj povoljno rešile vprašanje draginjskih doklad, predvsem borza dela in Pokojninski zavod. Toda Delavska zbornica jemlje to vprašanje očividno s političnega vidika in z osebnega sijajnega gospodarskega položaja vodilnih oseb, zaradi česar stalno zavrača prošnje nameščencev za priznanje draginjskih doklad. Končno so morali nameščenci izročiti to vprašanje v roke svojim strokovnim organizacijam, ki so stavile primeren predlog.

Prav primer Delavske zbornice pa dokazuje, da bodo imeli nameščenci težko nalogo v boju za priznanje draginjskih doklad. Rešili jo bodo zadovoljivo le, če bodo složni in solidarni.

Do naših krajev

Kranj

V nedeljo 20. oktobra 1940 ob 9 dopoldne bo v prostorih JSZ pri Lukežu sestanek tekstilnega delavstva. Na sestanku bomo razpravljali o položaju delavstva, o čemer bodo poročali tovariši zaupniki. O splošnem položaju bo pa poročal tajnik Pestotnik. Posebno vabimo na sestanek vse nove člane iz Jugobruna, ker bodo pri tej priliki dobili članske legitimacije. Ob tej priliki bomo tudi nove člane seznanili z delovanjem strokovne organizacije. Od sestanka pa niso izvezti stari člani. Pričeti je treba s temeljitim delom, če hočemo, da bo organizacija rasla, kar pa je v sedanjem času nujno potrebno. Prav vsi moramo prijeti za delo, ako hočemo, da bo naša borba uspešna. Ni zadosti, da se samo organiziramo. Dolžnost naša je, da tudi v organizaciji sodelujemo!

Vir

Sestanek skupine bo v nedeljo 20. oktobra 1940 ob pol 8 zjutraj v običajnih prostorih. Sestanek bo važen zaradi tega, da se delavstvo seznani s potekom meznega gibanja. Zato tovariši in tovarišice, vsi na sestanku, da pokažemo, da smo enotni v borbi za delavske pravice. Zavedajmo se, da razdiračev nikjer ne manjka, zato bomo pripravljani, da odbijemo vsak napad! Samo točni bodimo tudi pri članarini!

Zagorje

Vse člane skupine rudarjev in apneničarjev opozarjamo, da bo v petek 18. oktobra ob 4 popoldne važen članski sestanek v gostilni Rancinger v Zagorju. Na sestanku bo poročal tov. Rozman o meznih razpravah pri TPD v Ljubljani. Zaradi tega je dolžnost vsakega člana, da se sestanka udeleži, da

III.

Kaj je torej z našim mladinskim problemom?

Vsekakor je treba najprej ustvariti skupnost mladih slovenskih krščanskih socialistov, ki so pripravljeni v tem usodno važnem času znova oživiti celotne naloge slovenske proletarske mladine in sprejeti z njimi še nove z vsodno odgovornostjo za delo. Obenem je nujno potrebna jasnost v našem že dovolj od najrazličnejših meščanskih vplivov zmedenem času.

Popolnoma jasno se mora posebno slovenska krščansko socialistična mladina zavedati, da v slovenskih razmerah in slovenskem življenju ne bo mogla ustvariti nobenih trajnih, novih in posebnih gibanj. To tudi ni njena dolžnost. Vse gibalne sile, ki bodo oblikovale prihodnje dni, se danes v areni dogajanja že nahajajo. Zato pa mora v celotnem proletarskem naporu in delu prevzeti svoje naloge in postaviti na mesta, kjer se ni nikogar cele in zmožne mlade ljudi, ki bodo naloge, ki jih imamo vsi do celotne delovne skupnosti, do konca in zvesto izpolnili in tako resnično v dejanjih ustvarjali nov čas in nov red.

Z vsemi starimi oblikami, predvsem pa z metodami in načini, ki jih je meščanstvo vsililo proletariatu, je treba odločno pretrgati. Oživljanje starih oblik in uporabljanje najrazličnejših

mu bo potek in uspeh meznega gibanja znan! Dalje opozarjamo vse člane, da izide v kratkem naš Delavski koledarček za leto 1941. Koledarček je vsebinsko bogat in praktičen in je zaradi tega v resnici priporočljiv in vsakemu delavcu nujno potreben. Vsak naj se javi ob 15 pri blaginikovih namestnikih ali v pisarni, da po možnosti naročimo še druge. Cena koledarčka je 8 dinarjev. Dalje priporočamo našo »Delavsko pravico«. Vsak, ki jo dobi, naj jo pridno prebira. Ko jo prebereš, jo ponudi še drugim. Skrbni za nove naročnike! V zimskem času bomo za to imeli dovolj časa! V »Delavski pravici« si gotovo opazil oglase naše Delavske kmečke nabavljalne zadruge. Vsem, ki še niso člani, jo priporočamo! Kujmo si svojo bodočnost! V skupnosti je moč!

Guštanj

Ob priliki meznega razprave v našem podjetju, ki se je vršila 11. septembra, smo samo delno dosegli zvišanje plač. Dobili smo 10 odstotkov na mezde in družinsko doklado za žene po 50 din mesečno. Ker to ni odgovarjalo porastu draginje, sta strokovni organizaciji JSZ in SMRJ vložili ponoven predlog za zvišanje plač in družinskih doklad. Ker je centrala na Dunaju, je podjetje to našo zahtevo poslalo tja, nakar bi se morala v začetku oktobra vršiti nova pogajanja. Dne 24. septembra se je mudil v jeklarni gen. ravnatelj z Dunaja. Obratni zaupniki so to priložnost izkoristili in stopili do njega in mu obrazilili težak položaj delavstva. Rezultat tega razgovora z gen. ravnateljem in obratnimi zaupniki je bil ta, da je podjetje pristalo na nova povišanja plač, in sicer: vsak delavec prejme draginjsko doklado v iznosu 300 dinarjev mesečno, ako je imel 200 delovnih ur. V primeru, da ima manj ali

»že preizkušenih« metod je le brezpomembno in neplodno iskanje in izgubljanje časa, moči in idealizma. Naša mladina se ne sme niti za hip več ozirati nazaj v včerajšnji dan, v prihodnjih dneh je njena naloga in bodočnost, tam je delo, tja vodijo nujno vse poti.

Naš mladinski problem je problem v toliko, kolikor bomo znali odločno in brez oklevanja in slepomišljenja pretrgati z včerajšnjimi dnevi in s tradicijo in kolikor se bomo znali vključiti v prizadevanja vsega slovenskega proletariata, predvsem vseh slovenskih krščanskih socialistov, da se čim prej resnično ustvari nov, pravičnejši in potreban ljudstva in novih dni bolj odgovarjajoč družabni, gospodarski, socialni in politični red. K tem nalogam vodi pot slovenske krščanske socialistične mladine z vedno večjo nujnostjo. Vsi smo dolžni skrbeti, da v tem oziru storimo čim prej odločne in tudi krepke korake.

Ce danes ne more naša KDM dobiti tistih trdnih tal, kakor bi vsi hoteli, da bi jih, je brez dvoma treba iskati vzroka v smereh, ki sem jih malo skušal nakazati, treba je pa tudi odločno poskrbeti, da se njeno delo čim prej koordinira z nujnimi potrebami in nalogami vsega slovenskega krščansko socialističnega gibanja in vsega slovenskega proletariata!

Musek K. Vitko.

več delovnih ur, pa se doklada sorazmerno zviša ali zniža. Za ženo doklada 80 din mesečno, do sedaj je bila 50 din, in za vsakega otroka družinska doklada 40 din mesečno. V torek 24. septembra se je v podjetju napravil zapisnik, katerega so za delavstvo podpisali obratni zaupniki, nakar je bil naknadno predložen v podpis centralnim strokovnim organizacijam SMRJ in JSZ. Tako smo zaenkrat mezdno gibanje še kar dovolj povoljno rešili. Skrbni nas le, kaj bo v bodoče, ako bodo cene še nadalje šle tako navzgor. Vsekakor bi želeli glede ureditve in stabiliziranja cen bolj odločnih in radikalnih ukrepov.

Jarše - Preserje

Da smo imeli v podjetju Stare mezdno gibanje, poročamo na drugem mestu. O poteku pogajanj je bilo treba poročati članstvu. Pa tudi sicer je bilo treba seznaniti članstvo s celotnim položajem podjetja in delavstva. Zaradi tega je sklicala skupina v nedeljo 15. oktobra sestanek v gostilni pri Križkarju. Sestanek je bil z ozirom na slabo vreme kar dobro obiskan. Otvoril in vodil ga je predsednik tov. Drole. V svojem govoru je povedal, da so se mezdna pogajanja končala kolikor toliko ugodno. Važno je zlasti, da so se plače uredile po kategorijah, ne pa osebno. To je važno zaradi tega, ker je gotovo dejstvo, da bo dobilo podjetje nove lastnike. Zato je potrebno, da bo stopilo delavstvo v delovno razmerje kot organizirana in urejena delovna skupnost. Z ozirom na to, da je delavstvo razburjeno zaradi bojazni, da bi moglo biti delo v tovarni ustavljeno, je izrazilo mnenje, da tega ne bo, ker je popolnoma gotovo, da ga bodo pravočasno prevzeli novi lastniki. Ravno ta dogodek dokazuje, kako je prav, da je delavstvo organizirano. Kajti če bi ne bilo organizirano, ne bi moglo zavzeti stališča niti nasproti draginji niti pri urejevanju delovnih razmer. Članstvo se mora zavedati, da sedanje razmere niso prizanesle tudi organizaciji s tem, da so se vse potrebščine podražile in da je bilo veliko članov poklicanih na orožne vaje. Zaradi tega ja padla članarina. Gospodarsko ravnotežje organizacije je treba na vsak način ohraniti. To se bo pa zgodilo le s tem, da bo članstvo vestno in točno plačevalo svoje prispevke. Tudi v naši skupini bo treba v tem pogledu poglobiti delavsko zavest. Zastopnik centrale je razložil minimalne mezde in razne ukrepe oblasti proti draginji, ki so se vsi izkazali za nezadostne. V protidraginjski akciji bi sicer moralo sodelovati tudi delavstvo. Za sedaj še ne sodeluje, niti ni videti, da bodo ustvarjeni pogoji za tako sodelovanje. Toda organizirano delavstvo mora vzdržati tudi take razmere. Pa ne le vzdržati, pripravljati se mora odločno ustvarjati mora nove, boljše in bolj pravične razmere. Delavstvo bo namreč imelo same to, kar si bo samo ustvarilo.

Nazarje

29. septembra smo imeli članski sestanek. Udeležba je bila precejšnja, vendar pa za toliko število delavstva še vedno ne zadovoljiva. Na sestanku je govoril zastopnik centrale tov. Kováč, ki je poročal o draginji, odškodnini za orožne vaje, o novi uredbi minimalnih plač ter o delu in disciplini v organizaciji. Predsednik tov. Urtelj pa je poročal o delovanju skupine.

Maribor

V soboto 19. oktobra bo sestanek tekstilnega delavstva v prostorih gostilne Grmek v Studencih ob pol 4 popoldne. Pridejo naj vsi tekstileci!

Otiški vrh

V nedeljo 20. oktobra bo širša seja skupine v prostorih gostilne Pridgar ob 9 dopoldne. Seja bo zelo važna, zato naj nihče ne izostane z izgovorom, da ni imel časa.

Radeče pri Zidanem mostu

V nedeljo 20. oktobra bo ob 8 zjutraj v gostilni Pavle Zupančič sestanek delavcev iz »Pete« in »Izolite«. Na sestanku bomo slišali, kako je z novimi minimalnimi mezdami. Za vse delavce in delavke je udeležba strogo obvezna.

Zaveden delavec bo kupoval le pri tistem trgovcu, ki z inserati podpira delavsko glasilo.

Razgledi

Novo razdobje sedanje vojne je nedvomno pred nami. Prvi dogodki, ki so sledili sestanku med Hitlerjem in Mussolinijem na Brennerju kažejo, da se težišče vojnih odločitev prenaša na Sredozemsko morje in na države, ki leže ob njem. V prvi vrsti seveda na Balkan, v drugem delu pa Egipt in Palestino. Da se prenaša boj proti Angliji na države ob Sredozemskem morju, je gotovo posledica dosedanjih dvomesečnih napadov na Anglijo. Da bi mogli Nemčija in Italija po svojih načrtih zadati hude udarce Angliji na bližnjem vzhodu, morata najprej razčistiti vprašanje kaj je z Grčijo in Turčijo. Obe ti dve državi sta še zaveznički Anglije. Po vseh zadnjih dogodkih se da nedvomno sklepati, da gre v bližnji prihodnosti za to, da se z vsemi sredstvi odtrgata obe državi od Anglije. S tem pa prihajajo tudi za vse sosede obeh držav važni dnevi odločitev. Nemške čete v Romuniji so začele v tako odločitve. Tudi razni drugi majhni dogodki na Balkanu kažejo, da se bodo najbrže kar v kratkem razvile iz njih velike stvari.

»Italijanski narod se je spoprijaznil s stvarnostjo vojne,« piše italijanski list »Telegrafo« ob priliki pregledovanja četrta pri vzhodni armadi, ki jo je prejšnji teden napravil Mussolini. Dalje pravi: Tuja propaganda je širila mnenje, da se bo italijansko ljudstvo, kakor hitro bo zadelo na težave utrudilo in v svoji odločnosti popustilo. Mussolini je videl kako je v resnici. Manifestacije dokazujejo, da se je italijanski narod spoprijaznil s stvarnostjo vojne. — O Mussolinijevem obisku na severno-vzhodni meji so pisali vsi italijanski listi zelo obširno in zelo pomenljivo.

Proti dosedanjim načrtom se bo vojna razširila predvsem glede na dosedanje potek napadov na Anglijo. »Vojna lahko postane zelo trda in dolga ter zavzame lahko obsege, ki niso bili predvideni in se razširi tako na široko, kot se nobenemu pred enim letom še sanjalo ni,« je zapisal list zunanega ministra Ciana. Dalje pravi: »Anglo-saksonci smatrajo sebe za najbolj trdnarod na svetu. Ne rečemo, da niso napravljeni iz zelo trdega lesa, toda imeli bodo priliko videti, da so tudi Italijani trdi, bolj trdi kot so Anglo-saksonci morda pričakovali. Pri Italijanih je volja do zmage prav tako močna, če ne močnejša kot pri njih.«

Zelo se je zmotil časnikar, ki je poročal, da so nemški vojniki tudi v Bolgariji. Iz demantija, ki je izšel na to poročilo prejšnji teden, je bilo razvidno, da je dotični ameriški poročevalec zamenjal nemške kinooperaterje z nemškimi vojniki. Kinooperaterje, ki so filmali vikoravanje bolgarske vojske v Dobružo, je časnikar baje imel za vojske.

Angleži zapuščajo Romunijo z oziranjem na to, da se večja števila nemških

vojakov na romunskem ozemlju. V Romunijo je v soboto prišlo večje število nemških višjih častnikov, nemške motorizirane enote ter protiletalsko topništvo je zasedlo kraje, kjer so petrolejski vreli. Grade se obenem nova letališča. Za položaj v Romuniji je bilo že v začetku tega tedna značilno, da so tudi Rusi ob romunski meji zbirali močne čete. Nadaljevali so se tudi manevri ob Črnem morju. Izhod iz Donave na Črno morje je bil zastražen z minami.

»Jasno kot beli dan, da bodo sile osišča svoj politični in vojaški program tudi na jugovzhodu Evrope izpeljale do konca, kot so ga zamislile,« tako je pisalo bolgarsko časopisje zadnji

petek. To je veljalo kot opomin Turčiji in Grčiji, kateri je bolgarsko časopisje pozivalo, naj zavzameta stališče popustljivosti, češ da je za to zadnji čas. Nič ne bo presenečenja, če bo Bolgarija kar v najkrajšem času postavila Grčiji in Turčiji zahteve, da ji obe državi odstopita vsaka del zemlja. Predvsem pa hoče Bolgarija dobiti od Grčije izhod na Egejsko morje.

Dva milijona turških bajonetov brani turške meje, če bo treba, tako piše turško časopisje ob najnovejšem razvoju dogodkov. Turčija da ne bo nobeni tuji državi dovolila prehoda skozi svoje ozemlje, če bi katera hotela napasti skozi Turčijo angleške postojanke v Sredozemlju ali petrolejske izvirke v Perziji. Turčija in Grčija sta ukrenili vse za svojo obrambo in izjavljata, da ostaneta zaveznički Anglije.

V nedeljo 20. oktobra na tombolo v Kranju

Pol vagona bele moke, vagon
premoga, 2 motorni kolesi,
200 kg riža itd.

Opozarjamo na točen pričetek ob 2. uri pop.

Nabavite si tablice po din 5-
v nedeljo bodo po din 6-

Navodila udeležencem tombole v Kranju, ki bo v nedeljo 20. oktobra ob 2 popoldne. Vse napovedi bodo razglašene po zvočnikih. Vsakdo bo lahko tudi na daleč jasno in razločno slišal napovedi. Do glavnega odra bodo vodili 3 prehodi, ki bodo prehodni ves čas igre. Reditelji bodo skrbeli za red. Prostor je tako odbran, da tudi deževno vreme ne bo motilo. V bližini hotela »Stare pošte« bo postavljen pomožni oder, ki bo po telefonu v zvezi z glavnim odrom. Poleg table na odru bo še 8 pomožnih tabel, ki bodo omogočile kontrolo izžrebanih števil. Obiskovalci naj zaradi gneče ne silijo v bližino glavnega odra. Vsak udeleženec naj označi na zgornjem robu tablice točen naslov. Igralni načrt bo letos spremenjen v toliko, da odpadejo ambe — povečano pa bo število vseh ostalih dobitkov. Dostop s kolesi v igralni prostor ne bo dovoljen. Za kolesa bodo shrambe izven igrišča. Avtobusi bodo parkirali za Narodnim domom. Vsi dopolnamski vlaki bodo ojačeni; po potrebi bodo organizirani tudi posebni vlaki. Tombola bo zaključena pred 5. uro, tako da imajo udeleženci železniške zveze proti Mariboru, Zagrebu, Rakeku, Novemu mestu, Kočevju, Vrhniki in Kamniku.

Kdo ima prav?

Naše ugotovitve glede zakonitosti oz. nezakonitosti sedanjega upravnega odbora so zbudile veliko pozornost med delavstvom, pa tudi v javnosti. Nastala sta tako rekoč dva tabora. Eden, ki se strinja s stališčem, ki smo ga zavzeli v našem časopisu, drugi, ki ga osporava.

Ta tabor je postavil naslednjo tezo: Kdor je zavarovan na podlagi zakona o zavarovanju delavstva, kdor torej plačuje prispevke tudi za delavsko zbornico, je član delavske zbornice in more postati tudi njen funkcionar. Zaradi tega je popolnoma jasen le položaj za tiste upravne odbornike, ki so nastavljeni pragmatično pri OUZD-u. Ti brez dvoma ne izpolnjujejo pogojev, ki jih stavlja zakon o zaščiti delavcev za članstvo pri delavski zbornici in za dosego mandata. Ni pa jasen položaj pri ostalih dveh gospodih, ker plačujeta prispevke za delavsko zbornico. Na podlagi tega trdi ta tabor, da sta upravičena do rednega članstva delavske zbornice v smislu § 40 zakona o zaščiti delavcev.

Kdor ne bi natančneje preštudiral cele zadeve, bi se kar pridružil stališču tega tabora. Saj je njegovo stališče tako logično, kakor le kaj. Toda to je le videz. Dejansko je pa drugače.

Če hoče kdo prav razumeti namen

in voljo zakonodajalca, mora tudi določila posameznih členov presojati v skladu s celoto. Namen zakonodajalca bomo najlažje spoznali iz definicije zakona samega o delavskih zbornicah.

Kako definira zakon delavske zbornice? O tem govori § 36 zakona o zaščiti delavcev in pravi: Za razredna predstavništva delavcev in nameščenecv na ozemlju kraljevine Jugoslavije veljajo delavske zbornice.

Delavske zbornice sicer niso borbeno ustanove v smislu delavskih strokovnih organizacij, vendar so pa razredna predstavništva. Z drugo besedo: Z vso energijo in resnostjo se morajo poglobiti v vprašanja delavcev in nameščenecv, v socialno zakonodajo, v delovne razmere v obratih, skratka: uveljavljati se morajo vsepovsod, kjer gre za interese delavcev in nameščenecv.

Kdor hoče izpolnjevati tako nalogo, mora razumeti delavca in nameščenca, mora biti pripravljen sprejeti borbo z vsemi zaprekami, ki se stavlja pri izvrševanju te naloge. To more vršiti le tisti, ki je sam nameščenec, ki sam čuti pezo neurejenih delovnih razmer in prav tako pezo neurejenih družinskih razmer. Poleg tega mora vedeti in čutiti, da je njegova usoda brezpogojno zvezana z usodo vseh delavcev in nameščenecv. Usodna povezanost je

prav za prav predpogoj za pravega delavca in nameščenca. Če te ni, ne moremo govoriti niti o delavcu niti o nameščencu v smislu zakona o zaščiti delavcev.

Značilno je, da je v istem paragrafu podana definicija za delavske zbornice ter za delavce in nameščenca. Če naj bodo delavske zbornice razredne predstavnice delavcev in nameščenecv, potem morajo biti tudi člani delavskih zbornic take osebe, ki so ne samo formalno, ampak dejansko — po svojem službenem položaju in po svoji miselnosti — člani svojega razreda.

Mislimo, da ni težko odgovoriti na to vprašanje, če je možno, da bi bil duhovnik, ki je nekje nastavljen za dušnega pastirja, ki ima na podlagi te nastavitve svoje dohodke, mogel biti delavec ali nameščenec v smislu zakona o zaščiti delavcev. Formalno more sicer vršiti posle, ki bi mu sami kot taki dajali značaj nameščenca v smislu § 86. zakona o zaščiti delavcev. Vendar pa gre pri tem za to, kateri je njegov bistveni poklic. In ta je dušnopastirski. Dveh bistvenih poklicev ne more nihče imeti. — Tudi ne more po obstoječi zakonodaji nihče biti zavarovan pri dveh ali več različnih nosilcih zavarovanja za primer onemoglosti, starosti in smrti. Če bi se vtihotapilo tako zavarovanje, bi bilo nično in ne bi mogel dotični izvajati svojih pravic iz njega.

Upamo, da smo si v tej točki na jasnem. Se večja jasnost pa je v pogledu prenehanja mandata članov delavske zbornice. § 45. zakona o zaščiti delavcev določa taksativno, kdaj prestane mandat članov. V točki c) pravi, da z izgubo svojstev, navedenih v § 3. tega zakona. § 3. zakona o zaščiti delavcev določa zopet, katere osebe se štejejo za tako pomožno osebo, da spadajo pod zakon o zaščiti delavcev.

V drugem odstavku pa pravi: Od tega se izvzamejo osebe, katerim se poverjajo posli višje vrste. Gotovo je pa nesporno, da spada prokurist med osebe, katerim so poverjeni posli višje vrste.

Zakonodajalec je prav dobro vedel, zakaj je postavil v § 45. zakona o zaščiti delavcev točko c). Ravno v tem primeru se kaže, kako je zakonodajalec naravnost tenkovestno pazil na to, da se ne bi prikradle med člane delavske zbornice osebe, katerim bi pa manjkala smisel za delavske in nameščenške interese in ki bi spadali samo formalno med nameščenca, dejansko so pa prav za prav delodajalci, odnosno ne morejo biti v borbi za dobrobit podjetja ofenzivni, tudi nasproti službenecv.

In prokurist je namestnik delodajalca. On ne vodi le trgovskih poslov, on je tudi šef uslužbencev, jih nastavlja, določa plače itd. Nujno mora bolj ali manj priti v konflikt z interesi uslužbencev podjetja, katerega on vodi. Zaradi tega je prav da je zakonodajalec predvidel, da ne morejo biti take osebe člani delavskih zbornic.

§ 51. zakona o zaščiti delavcev je pa tako jasen, da sploh ne more biti nobenega dvoma. Ta paragraf navaja v prvem odstavku naslednje: Delavskim zbornicam načelno upravni odbor kot njih izvrševalni organ, katerih člani morajo biti iz krajev, kjer so sedeži zbornic. Torej tukaj ni nobenega dvoma. Je imel zakonodajalec pred oči naloge delavskih zbornic, katerim se mora posvetiti in jih tudi razumeti le tisti odbornik, ki je v stalnem stiku z upravo in vodstvom. Tak more biti pa le tisti, ki stanuje na sedežu. Poleg tega igra vlogo tudi gospodarski moment. Člani upravnega odbora, ki stanujejo izven sedeža dotične ustanove, so vedno dragi. Tudi delavskih zbornic.

Kdor bo celo zadevo presodil mirno in objektivno, bo moral priti do istih zaključkov kot mi. Sicer imajo pa to zadevo v rokah tudi pristojne oblasti, katerih rešitev bomo priobčili. Seveda takrat, ko bo rešitev izdana.

Delavska PRAVICA GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrti popoldne, v primestu praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon števil 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

List ureja in za njega odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorij »Delavske pravice«: Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. t. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)

Delavci in kmetje, zavedajte se, da je z Vašimi prispevki in Vašo pomočjo ustanovljena

Delavsko kmečka zadruga v Zagorju

Prodajalne Zagorje-Čolniče

Vam preskrbijo vse potrebno in vse Vaše odvišne pridelke odkupijo po najvišji ceni.

Delež 20 din — pristopnina 10 din.

Pridobivajte člane! Ustvarjajte si bodočnost!

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Austrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

JANKO OREŠIČ, knjigovoznica in kartonaža, Ljubljana. Izdelovanje različnih velikosti albumov za znamke, vezava knjig, trgovskih zapisnikov itd. Specialna delavnica za izdelovanje kaset za jedilno orodje, etujev za kelihe, ciborije in monstrance.